

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Cdo/13/2024
Identifikačné číslo spisu:	5112212464
Dátum vydania rozhodnutia:	20.02.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Mária Trubanová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:5112212464.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu N. K., narodeného M., bytom H., právne zastúpeného advokátom JUDr. Martinom Olosom, so sídlom Rajecké Teplice, Karola Kašjaka 1, proti žalovanej Obec Horný Vádičov, so sídlom Horný Vádičov, IČO: 00 314 030, právne zastúpenej spoločnosťou Advokátska kancelária JUDr. Peter Strapáč, PhD., s. r. o., so sídlom Čadca, 17. novembra 3215, o zaplatenie 29.600 eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 4C/89/2012, o dovolaní žalovanej proti uzneseniu Krajského súdu v Žiline z 25. augusta 2023 sp. zn. 10Co/161/2022, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a .

Žalobca má voči žalovanej nárok na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Žilina (ďalej ako „súd prvej inštancie“) rozsudkom pre zmeškanie z 11. marca 2022 č. k. 4C/89/2012-818 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 29.600 eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 9 % ročne zo sumy 29.600 eur od 29. februára 2012 do zaplatenia, to všetko do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Zároveň rozhodol, že žalobca má voči žalovanej nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Z odôvodnenia rozhodnutia súdu prvej inštancie vyplynulo, že rozsudkom pre zmeškanie rozhodol vzhľadom na to, že sa žalovaná a ani jej právna zástupkyňa nedostavili na pojednávanie nariadené na deň 11. marca 2022, hoci právna zástupkyňa žalovanej bola na pojednávanie riadne a včas predvolaná, bola poučená o následku nedostavenia sa, vrátane možnosti vydania rozsudku pre zmeškanie, pričom sa z neúčasti na pojednávaní vôbec neospravedlnila. Keďže boli splnené všetky zákonné podmienky stanovené § 274 zákona č. 160/2015 Civilný sporový poriadok (ďalej aj „CSP“) pre rozhodnutie rozsudkom pre zmeškanie, súd prvej inštancie na návrh žalobcu rozhodol rozsudkom pre zmeškanie, ktorým žalobe v celom rozsahu vyhovel.

2. Krajský súd v Žiline (ďalej len „odvolací súd“) po odvolaní žalovanej uznesením z 25. augusta 2023 č. k. 10Co/161/2022-904 odvolanie žalovanej odmietol (výrok I.) a žalobcovi priznal voči žalovanej nárok

na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 % (výrok II.).

3. Odvolací súd s poukazom na § 356 písm. b) a § 386 písm. c) CSP konštatoval, že v prípade vydania rozsudku pre zmeškanie sa jednalo o formu procesnej sankcie pasivity žalovanej. Uviedol, že dosiahnuť odvolací prieskum rozsudku pre zmeškanie je možné len kvalifikovaným spochybnením splnenia podmienok pre jeho vydanie, inak je procesným riešením odmietnutie odvolania.

4. S ohľadom na uvedené východiská zostala podľa odvolacieho súdu bez právnej relevancie podstatná časť odvolacej argumentácie žalovanej smerujúca voči nároku vo veci samej, resp. voči iným procesným otázkam (nariadenie znaleckého dokazovania, doručovanie). Tieto okolnosti totiž nemohli byť predmetom odvolacieho konania.

5. Podľa odvolacieho súdu súd prvej inštancie dostatočne určitým spôsobom vymedzil aj zákonom predvídanú obsahovú náležitosť rozsudku pre zmeškanie, t. j. stručnú identifikáciu procesného nároku a právny dôvod vydania rozsudku pre zmeškanie, a to vymedzením základného skutkového deja v podobe tvrdenia o bezdôvodnom obohatení vo výške 29.600 eur, ktoré malo vzniknúť mylným prevodom uvedenej čiastky dňa 28. novembra 2011 na účet žalovanej.

6. V súvislosti s ospravedlnením žalovanej z neúčasti na pojednávaní, na ktorom bolo rozhodnuté rozsudkom pre zmeškanie, odvolací súd uzavrel, že ospravedlnenie doručené súdu tretí deň (14. marca 2022) po uskutočnenom pojednávaní (11. marca 2022), nebolo možné považovať za náležité a včasné ospravedlnenie, keďže k ukončeniu hospitalizácie právnej zástupkyne žalovanej došlo dňa 9. marca 2022, t. j. v dostatočnom časovom predstihu pre možnosť ospravedlnenia pred nariadeným pojednávaním.

7. Odvolací súd po zistení, že boli naplnené všetky zákonné požiadavky pre vydanie rozsudku pre zmeškanie v zmysle § 274 CSP, odvolanie žalovanej smerujúce proti rozsudku pre zmeškanie ako neprípustné podľa § 386 písm. c) CSP odmietol.

8. Proti uzneseniu odvolacieho súdu podala žalovaná (ďalej aj ako „dovolateľka“) dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodila z § 420 písm. f) CSP. Uviedla, že s ohľadom na všetky okolnosti sa nestotožnila s právnym záverom odvolacieho súdu, ktorý nesprávnym procesným postupom - stotožnením s a s názorom súdu prvej inštancie pre vydanie kontumačného rozsudku, vážnym spôsobom porušil jej právo na spravodlivý súdny proces, keďže proti rozsudku pre zmeškanie je obmedzený okruh odvolacích dôvodov. Rozsudok súdu prvej inštancie, potvrdený rozhodnutím odvolacieho súdu, považuje dovolateľka za formalistický a neprihliadajúci na okolnosti daného prípadu. Podľa dovolateľky vydanie rozsudku pre zmeškanie bolo nezákonné a v rozpore s rozhodovacou praxou ústavného súdu.

9. V danom smere dovolateľka poukázala na právne názory ústavného súdu (o. i. na nález Ústavného súdu SR z 22. júla 2021 sp. zn. III. ÚS 121/2021), v dôsledku ktorých.. je potrebné prihliadať na aktivitu žalovaného v celom konaní, nielen izolovane brať do úvahy skutočnosť, že sa nedostavil na jedno pojednávanie z niekoľkých predtým uskutočnených pojednávaní. Podľa Ústavného súdu SR v okolnostiach, kde je zrejmé, že žalovaný je v konaní aktívny (napr. na predchádzajúcich pojednávaniach vo veci sa zúčastnil, vyjadroval sa písomne) by súd nemal pristúpiť k vydaniu rozsudku pre zmeškanie vôbec, ak nie je zjavné, že neúčasť na pojednávaní je úmyselná a má za cieľ konanie účelovo predlžovať. Ospravedlniteľnosť dôvodov je potrebné posudzovať vo svetle procesnej aktivity sporovej strany a mala by byť braná do úvahy aj predchádzajúca procesná aktivita žalovaného.

10. Dovolateľka podotkla, že v predmetnom prípade išlo o dlhoročný spor počnúc rokom 2012, pričom bolo potrebné uvedomiť si, že by muselo byť preukázané, že nedostavenie sa dovolateľky, resp. jej právnej zástupkyne na pojednávanie bolo úmyselné a účelové v snahe predlžovať súdne konanie. Dovolateľka mala vážne pracovné povinnosti súvisiace s vtedajšou spoločenskou situáciou a právna zástupkyňa bola po niekoľkomesačnej hospitalizácii, pričom takéto vážne dôvody nebolo možné brať na ľahkú váhu. Rovnako sa nejednalo o prvé uskutočnené pojednávanie, predtým uskutočnených

pojednávani bolo už niekoľko, kde sa žalovaná, resp. jej právna zástupkyňa dostavovali a uplatňovali riadnu procesnú obranu, taktiež nebola pasívna v písomných vyjadreniach a jej procesná obrana bola riadne uplatňovaná a poskytovala súdu potrebnú súčinnosť na rozhodnutie predmetného sporu.

11. V súvislosti s namietaným formalistickým výkladom ustanovenia § 274 CSP, poukázala dovolateľka na názor ústavného súdu, že ... návrh na vydanie rozsudku pre zmeškanie a splnenie ďalších zákonných podmienok podľa § 274 CSP treba posudzovať vždy aj podľa okolností prejednávanej veci. Napriek kogentnosti ustanovenia § 274 CSP by pri čisto gramatickom výklade a lipnutí na formálnych znakoch, vydanie rozsudku pre zmeškanie mohlo znamenať porušenie práva na spravodlivý proces (uznesenie Ústavného súdu SR zo 4. júna 2019 sp. zn. I. ÚS 233/2019).

12. Podľa dovolateľky bolo potrebné prihliadať aj na tú skutočnosť, že suma, ktorá bola priznaná žalobcovi činí bez prísľušenstva 29.600 eur, pričom len samotné úroky z omeškania predstavovali ku dňu podania dovolania vyše 30.000 eur. Dovolaťka ako obec, hospodáriaca s verejnými prostriedkami bola rozsudkom zaviazaná uhradiť žalobcovi priam až likvidačnú sumu, čo bude na úkor obyvateľov tejto obce, a to len z dôvodu nepriaznivých okolností na strane právnej zástupkyne dovolateľa a nie z dôvodu presvedčivosti a dôvodnosti argumentov žalobcu rezultujúcich presvedčivý záver, že jeho žaloba je skutočne dôvodná.

13. Dovolaťka sa nestotožnila so záverom súdov nižšej inštancie, že boli splnené všetky zákonné požiadavky pre vydanie rozsudku pre zmeškanie, a to aj vzhľadom na judikatúru ústavného súdu, z ktorej vyplýva, že ... súd by mal pristupovať k uplatneniu tohto inštitútu zdržanlivo a v nejednoznačných prípadoch by k vydaniu rozsudku pre zmeškanie pristúpiť nemal. Súd rozhodujúci rozsudkom pre zmeškanie musí vnímať, že materiálnou podmienkou jeho vydania je neprítomnosť procesnej aktivity jednej z procesných strán. Z uvedeného dôvodu by mal súd rozlišovať, či v okolnostiach danej veci je neúčast' na pojednávaní dôsledkom nezáujmu strany o vývoj a priebeh konania, alebo ide len o zmeškanie pojednávania. Súd by tak vždy mal prihliadnuť na predchádzajúcu procesnú aktivitu procesnej strany v konaní a voľiť túto formu rozhodnutia v prípadoch, keď je zjavné, s ohľadom na predchádzajúce správanie procesnej strany, že táto sa nechce na konaní aktívne podieľať, prípadne konanie len účelovo predlžuje." (nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 29. júna 2021 sp. zn. III. ÚS 373/2020).

14. Z uvedených dôvodov dovolateľka žiadala, aby dovolací súd uznesenie odvolacieho súdu zrušil, vec mu vrátil na ďalšie konanie, a aby priznal trovy dovolacieho konania žalovanej v celom rozsahu.

15. Žalobca vo svojom vyjadrení uviedol, že dovolanie považuje za neprípustné, nedôvodné a odkazujúce na judikatúru ústavného súdu nesúvisiacu s vecou. Navrhol, aby dovolací súd dovolanie žalovanej odmietol a uložil žalovanej povinnosť nahradiť žalobcovi trovy konania v rozsahu 100 %.

16. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v neprospech ktorej bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP), a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP, v rámci dovolacieho prieskumu dospel k záveru, že dovolanie nie je prípustné.

17. V danom prípade žalovaná podaným dovolaním podľa § 420 písm. f) CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým odvolací súd odmietol odvolanie proti rozsudku súdu prvej inštancie, ktorým bolo žalobe žalobcu vyhovie pre zmeškanie žalovanej, predovšetkým namietala, že neboli splnené zákonné podmienky na vydanie rozsudku pre zmeškanie.

18. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý

proces. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolať uveď, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

19. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP treba rozumieť taký vadný postup súdu, ktorý sa prejavuje v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, vymykajúci sa nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktorý tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti). Pri posudzovaní znemožnenia uskutočňovať strane jej patriace procesné práva, je nevyhnutné skúmať intenzitu zásahu do práva na spravodlivý proces a jednotlivé konkrétne porušenia procesných práv je potrebné hodnotiť v kontexte celého súdneho konania, v kontexte dopadu na ďalšie procesné postupy súdu a možnosti strany namietat' alebo zvrátiť nesprávny postup súdu.

20. Dovolací súd skúmal z hľadiska vyššie uvedeného, či v konaní došlo k takej intenzite zásahu do práva na spravodlivý proces, že bolo znemožnené žalovanej uskutočniť jej patriace procesné práva.

21. Dovolací súd v prvom rade uvádza, že ak súdy konajú v súlade so zákonným znením konkrétnych ustanovení Civilného sporového poriadku, s prihliadnutím na rovnosť strán sporu, zvyčajne nie je možné usúdiť, že prišlo konaním súdu k zásahu do práva na spravodlivý proces.

22. Podľa § 274 CSP na pojednávaní rozhodne súd o žalobe podľa § 137 písm. a) na návrh žalobcu rozsudkom pre zmeškanie, ktorým žalobe vyhovie, ak

a) sa žalovaný nedostavil na pojednávanie vo veci, hoci bol naň riadne a včas predvolaný a v predvolaní na pojednávanie bol žalovaný poučený o následku nedostavenia sa vrátane možnosti vydania rozsudku pre zmeškanie a

b) žalovaný neospravedlnil svoju neprítomnosť včas a vážnymi okolnosťami.

23. V danej veci je nesporné, že predmetom konania bola žaloba na zaplatenie peňažnej čiastky, ktorá sa posudzuje ako žaloba na plnenie podľa § 137 písm. a) CSP. Žalovaná bola riadne a včas predvolaná na pojednávanie konané dňa 11. marca 2022 aj s poučením o následku nedostavenia sa, vrátane možnosti vydania rozsudku p r e zmeškanie, ktoré predvolanie bolo žalovanej doručené elektronicky prostredníctvom právnej zástupkyne dňa 5. januára 2022 (č. l. 785 spisu). Neúčast' žalovanej na pojednávaní bola síce ospravedlnená podaním doručeným súdu prvej inštancie, ale až po pojednávaní dňa 14. marca 2022 (č. l. 804 a nasl. spisu), t. j. nie včasne pred nariadeným pojednávaním, pričom k ukončeniu hospitalizácie právnej zástupkyne žalovanej došlo dňa 9. marca 2022, t. j. ešte pred pojednávaním (11. marca 2022), čo vyplýva z predmetného podania. Právny zástupca žalobcu prítomný na pojednávaní dňa 11. marca 2022 navrhol vydať rozsudok pre zmeškanie žalovanej, ktorému návrhu súd prvej inštancie vyhovel a na tomto pojednávaní dňa 11. marca 2022 vyhlásil rozsudok pre zmeškanie žalovanej, majúci za to, že žalovaná svoju neúčast' na pojednávaní neospravedlnila, ani nežiadala o odročenie pojednávania.

24. Podľa názoru dovolacieho súdu vyššie uvedený skutkový a právny stav v ničom neopodstatňuje tvrdenie dovolaťky, že v konaní, ktoré predchádzalo dovolaním napadnutému uzneseniu dovolacieho súdu o odmietnutí odvolania proti rozsudku pre zmeškanie, nastalo procesné pochybenie, majúce za následok porušenie jej práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP. Skutočnosť, že dovolaťka má odlišný právny názor, než konajúce súdy, bez ďalšieho nezakladá ňou tvrdenú vadu zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP.

25. Dovolaťka namietala predovšetkým formalistický prístup súdov nižšej inštancie pri posudzovaní podmienok pre vydanie kontumačného rozsudku neprihliadajúci na okolnosti daného prípadu s

poukazom na rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „ústavný súd“), napr. sp. zn. I. ÚS 233/2019.

25.1. K uvedenému dovolací súd uvádza, že z rozhodovacej činnosti nielen ústavného súdu, ale aj dovolacieho súdu v ostatnom období je zrejmé, že čisto gramatický výklad a formálne naplnenie podmienok vydania rozsudku pre zmeškanie bez rešpektovania individuálnych okolností prípadu za určitých okolností skutočne neobstoí. Nemožno však úplne opomenúť zákonné znenie ustanovenia § 274 CSP, formulácia ktorého je jednoznačná a v prípade kumulatívneho splnenia zákonných podmienok ukladá súdu povinnosť vydať kontumačný rozsudok. Treba mať tiež na pamäti, že nerešpektovanie zákonného znenia jednoznačne formulovanej procesnej normy môže narážať na ústavný princíp legality výkonu štátnej moci v zmysle čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, preto nevydanie kontumačného rozsudku napriek splneniu zákonných podmienok treba považovať za výnimočný procesný postup, ktorý má vždy zohľadňovať mimoriadne okolnosti konkrétneho prípadu. Napokon aj z rozhodovacej činnosti ústavného súdu vyplývajú určité kritériá, existencia ktorých podmieňuje dovolateľkou uvádzaného rozširujúceho výkladu príslušných ustanovení CSP, ktoré súvisia najmä s doterajším správaním strany, v neprospech ktorej má byť rozsudok pre zmeškanie vydaný, stavom dokazovania, resp. s procesným štádiom konkrétneho sporu. V danom prípade sa žalovaná nedostavila na ďalšie pojednávanie vo veci bez ospravedlnenia, pričom konanie vo veci sa začalo podaním žaloby žalobcu na súd dňa 5. apríla 2012. Z obsahu súdneho spisu nevyplývajú žiadne výnimočné okolnosti, na základe ktorých by bolo možné dospieť k záveru, že vydanie kontumačného rozsudku v predmetnom prípade mohlo mať za následok porušenie práva žalovanej na spravodlivý proces. Samotná skutočnosť, že právna úprava rozsudku pre zmeškanie je pomerne prísna a má závažné následky pre stranu, ktorá zmešká pojednávanie, nemôže byť dôvodom, aby súdy bez preukázania výnimočných okolností konkrétneho prípadu postupovali v rozpore s dikciou zákona.

26. Dovolateľka mala za to, že v predmetnom dlhoročnom spore počnúc rokom 2012 bolo potrebné uviesť si, že by muselo byť preukázané, že nedostavenie sa dovolateľky, resp. jej právnej zástupkyne na pojednávanie bolo úmyselné a účelové v snahe predlžovať súdne konanie, na čo bolo potrebné prihliadať, ako aj prihliadať na status dovolateľky ako obce hospodárej s verejnými prostriedkami (bližšie pozri body 9. a 11. tohto rozhodnutia). Aj z uvedeného dovolateľka vyvodzovala svoj nesúhlas so záverom súdov nižšej inštancie o splnení zákonných podmienok pre vydanie rozsudku pre zmeškanie, a tak neprípustnosti vydania kontumačného rozsudku. S takýmto posudzovaním aplikácie ustanovenia § 274 CSP podľa názoru dovolacieho súdu však nemožno súhlasiť. Ustanovenie § 274 CSP vyžaduje kvalifikované ospravedlnenie neprítomnosti strany, keď normuje, že neúčast' na pojednávaní je potrebné ospravedlniť včas a aj vážnymi okolnosťami, pričom povinnosť preukázať existenciu týchto okolností má žalovaná, ktorá ich tvrdí. Tolerovanie neúčasti predvolanej sporovej strany na pojednávaní bez včasného ospravedlnenia vážnymi okolnosťami by znamenalo prípustnosť akýchkoľvek neodôvodnených obštrukcií zo strany sporových strán, eliminovanie ktorých inštitút kontumačného rozsudku práve sleduje.

27. Na základe vyššie uvedeného dovolací súd dospel k záveru, že postupom súdov nižšej inštancie, ktorý neodporuje zákonu, nebolo žalovanej odňaté právo na spravodlivý proces. V danom prípade nie je možné prijať záver o formálnosti rozhodovania, keď oba súdy nižšej inštancie správne vychádzali z platnej procesnej právnej úpravy a svoje rozhodnutie i dostatočne odôvodnili.

28. Keďže dovolateľka neopodstatnene namietala zmatečnosť vadu v zmysle § 420 písm. f) CSP, že súdy nesprávnym procesným postupom jej znemožnili uskutočňovať jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces podľa § 420 písm. f) CSP, najvyšší súd dovolanie žalovanej ako neprípustné podľa § 447 písm. c) CSP odmietol.

29. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

30. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.